

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 35/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 28 päivänä marraskuuta 2000 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 a §:n muuttamisesta (HE 193/2000 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä lakialoitteen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon

asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (LA 52/2000 vp — Liisa Hyssälä /kesk), joka on lähetetty valiokuntaan 25 päivänä toukokuuta 2000.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Pekka Järvinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Sinikka Huhtala, Suomen Kuntaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia. Terveys- ja terveydenhuollon asiakasmaksuille säädettyä maksukattoa muutettaisiin siten, että maksukertymän seurantajakso olisi kalenterivuosi. Nyt seurantajaksona on 12 kuukauden jakso, joka alkaa ensimmäisestä hoitokäynnistä.

Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös palvelun käyttäjän oikeudesta saada liikaa suoritettua maksut takaisin ja määräaika, jona vaatimus maksun palauttamisesta on tehtävä. Vaatimus maksun palautuksesta olisi ehdotuksen mu-

kaan tehtävä viimeistään maksukaton ylittymistä seuraavan kalenterivuoden aikana.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2001 alusta.

Lakialoite

Lakialoitteessa LA 52/2000 vp ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan vaatimus liikaa suoritettua maksun palauttamisesta tulee tehdä asianomaiselle toimintayksikölle vuoden kuluessa maksun suorittamisesta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä

syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen

hyväksymistä seuraavin muutoksin ja huomautuksin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutosta maksukaton seurantajakson määrittelyyn. Maksukattoa koskeva säännös on ollut voimassa vajaan vuoden ja lyhyenä voimassaoloaikana on maksukaton kertymisen seurannassa esiintynyt useita ongelmia. Osa ongelmista selittyy erittäin laajaa toimintayksikkö- ja henkilökuntaa koskevan järjestelmän luonnollisilla sisäänajovaikeuksilla, mutta osin on kyse myös itse järjestelmän vaikeasta hallittavuudesta. Nyt ehdotetulla lainmuutoksella pyritään selkeyttämään maksukaton seurantajärjestelmää määrittelemällä seurantajaksoksi kalenterivuosi. Kalenterivuoden kestävä seurantajakso on yhtenäinen eräiden muiden terveydenhuollossa noudatettavien, kuten sarjahoitojen ja verotuksessa vähennettävien sairauskulujen, seurantajaksojen kanssa. Valiokunta toteaa, että ehdotettu muutos selkeyttää järjestelmää ja on omiaan parantamaan sen toimivuutta sekä asiakkaan että hallinnon kannalta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että maksujen kertymisen seurantajärjestelmää kehitetään edelleen ja pyrkimyksenä tulee olla mahdollisimman pikaisesti saada aikaan sähköinen henkilö- tai seurantakortti, jonka avulla suoritettujen maksujen kertymistä voidaan nykyistä helpommin seurata. Valiokunta toteaa myös, että on tärkeää selvittää erilaiset vaihtoehdot yhtenäisen, kaikki terveydenhoidon menot kattavan maksukaton aikaansaamiseksi. Kansainvälisiin vertailuihin viitaten valiokunta pitää välttämättömänä, että asiakkaiden kustannettavaksi tule-

vaa maksuosuutta palveluista tulee nykyisestä vähentää.

Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lisättäväksi maksukattojärjestelmään sisältyvää periaatetta vastaavan tarkennuksen siitä, että maksukaton ylittymisen jälkeen maksukattoon sisältyvät palvelut ovat maksuttomia asianomaisen kalenterivuoden loppuun.

Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttiin lisäystä, jonka mukaan asiakkaan ei tarvitse tehdä vaatimusta liikaa, eli yli maksukaton, suorittamiensa maksujen palautuksesta seuraavan kalenterivuoden aikana, jos maksun sisältyminen maksukattoon selviää muutoksenhaun tai vahinkotapahtumien selvittelyn vuoksi vasta maksukaton seurantavuoden jälkeen. Maksun palauttamista koskeva vaatimus tulee tällöin tehdä vuoden kuluessa siitä, kun viranomaisen tai vakuutusyhtiön päätös muutoksenhakuasiassa on tullut lainvoimaiseksi.

Valiokunta ehdottaa muutosten tekemistä lakiehdotukseen hallituksen esityksen pohjalta. Tämän vuoksi lakialoite ehdotetaan hylättäväksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus) ja

että lakialoite LA 52/2000 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/1992) 6 a §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1308/1999, sekä lisätään 6 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1308/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

6 a §

Maksukatto

Kohtuuttoman korkeaksi nousevan maksurasituksen estämiseksi on asiakasmaksuista palvelujen käyttäjälle kalenterivuoden aikana aiheutuvilla kustannuksilla 3 500 markan enimmäismäärä (*maksukatto*). Maksukaton ylittymisen jälkeen ovat maksukattoon sisältyvät palvelut maksuttomia *asianomaisen kalenterivuoden loppuun*. Laitoshoidosta voidaan kuitenkin periä maksu palvelun käyttäjän ylläpidosta maksukaton ylittymisen jälkeenkin. Ylläpitomaksun suuruus säädetään valtioneuvoston asetuksella.

(2 mom. kuten HE)

— — — — —
Jos palvelun käyttäjä on kalenterivuoden aikana suorittanut maksukattoon sisältyvistä pal-

veluista maksuja enemmän kuin 3 500 markkaa, hänellä on oikeus saada liikaa suoritettut maksut takaisin. Mikäli vaatimusta liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta ei ole tehty 3 500 markan rajan ylittymistä seuraavan kalenterivuoden aikana, menettää palvelun käyttäjä oikeutensa palautukseen. *Jos maksun sisältyminen maksukattoon selviää viranomaisen tai vakuutusyhtiön päätöksen taikka muutoksenhaun vuoksi vasta maksukaton seurantavuoden jälkeen, tulee vaatimus liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta tehdä vuoden kuluessa siitä, kun päätös on annettu tai muutoksenhaun johdosta annettu päätös on tullut lainvoimaiseksi.*

—————
Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Marjatta Vehkaoja /sd
vpj. Timo Ihamäki /kok
jäs. Merikukka Forsius /vihr
Tuula Haatainen /sd
Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Valto Koski /sd
Marjaana Koskinen /sd

Pehr Löw /r
Juha Rehula /kesk
Päivi Räsänen /skl
Raija Vahasalo /kok
Jaana Ylä-Mononen /kesk
vjäs. Anne Huotari /vas
Erkki Kanerva /sd
Tuija Nurmi /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE

Perustelut

Suomalaisten terveyspalveluitten käyttäminen on poikkeuksellisen kallista. Tällä hetkellä potilaan omakustannusosuus terveydenhuollon kustannuksista on OECD-maiden huippua. Vain Portugalissa potilaan maksuosuus ylittää Suomen tason. Kotitalouksien rahoitusosuus terveydenhuollon kustannuksista on tällä hetkellä n. 22 prosenttia, kun se vielä 90-luvun alussa oli n. 15 prosenttia. Lipposen II hallitus on toimenpiteillään lisännyt potilaiden maksuosuutta entistään.

Käyttöön otetulla maksukatolla on pystytty jonkun verran kompensoimaan sosiaali- ja terveyspalveluiden maksuihin tehtyjä korotuksia. Hallituksen valitsema linja uudistusten rahoittamisesta maksujen korotuksilla on sosiaali- ja terveyspoliittisesti väärä.

Maksukattoon jää monta aukkoa. Lääkkeet, hammashuolto ja valtaosa fysikaalisesta hoidosta jäävät sen ulkopuolelle. Tällä hetkellä esimerkiksi mielenterveyspotilaan sairauskuluista puolet menee juuri lääkkeisiin ja hammashoittoon.

Muissa pohjoismaissa suomalaisten potilaitten maksurasitus herättää suurta ihmetystä. Norjassa n. 1 200 markan maksukaton piiriin kuuluvat sekä läkkeet että avohoidon käyntimaksut. Sairaalahoido on Norjassa täysin maksutonta. Ruotsissa voi n. 800 markan maksukaton saavut-

tamisen jälkeen käyttää ilmaiseksi niin julkisen kuin yksityisen terveydenhoidon palveluja mukaan lukien fysikaalista hoitoa. Tanskassa ei ole käytössä maksukattoa, koska siellä kaikki terveyspalvelut ovat maksuttomia.

Sairausvakuutuksestamme korvattavien matkakustannusten omavastuu on nykyisellään 900 markkaa ja samanaikaisesti hallitus on esittänyt tätä korotettavaksi. Lääkkeiden osalta maksukattona on 3 283 markkaa, jolloin yhteenlaskettu maksukatto nousee tosiasiallisesti jopa lähes 8 000 markkaan vuodessa.

Yhtenäisen, kattavan ja riittävän alhaisen maksukaton luominen on terveyspoliittisesti kiireellinen hanke.

Ehdotus

Edellä esitettyyn viitaten ehdotan,

että hyväksytään vastalauseen mukainen lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, joilla asiakkaiden kustannettavaksi tulevaa maksuosuutta vähennetään nykyisestä.

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 2000

Päivi Räsänen /skl
Niilo Keränen /kesk
Inkeri Kerola /kesk

Jaana Ylä-Mononen /kesk
Juha Rehula /kesk